

en descriure'ns com varen per primer cop una galera, ens explica que es fa arrossegant-la des de la mar mitjançant una gúmena lligada a una altra embarcació (Jal, *Gloss. N.*, p. 1113b), i ja Muntaner en el capítol que n'he citat dalt i les *Histories Troianes* de Guiu de Columnes (*AlcM*), en el relat d'una batalla naval ens presenten una sèrie de nau's fermades mútuament, o afrenellades, per mitjà de gúmenes, passatge comentat per Jal, p. 72b, i que en les nostres cròniques medievals es repeteix infinidament.

¹ Afegim-hi encara «*gúmna*: haussière» (amb *qaf* de tres punts) a Rabat (Brunot) i *kúmena* en el Marroc (Dozy-Engelmann, p. 381), però tots dos ja reconeixen que és manlleu. — ² En lloc de *σειρά ἡγουμένη* es podia partir igualment de *σχολια ἡγουμένη* 'cordes que condueixen', plural del neutre *σχολιον*. El mot àrab ja apareix amb el sentit de 'trenat o aplec de trenelles' en diccionaris clàssics (Djauharí, Firuzabadí) i alguns han cregut que ja figurava a l'Alcorà, però sembla tractar-se d'un malentès a causa de la cèlebre frase del camell que passi pel cos d'una agulla, com sigui que el mot que en àrab vol dir 'camell' és homònim d'aquest nom de corda: el cas és que els autoritzats diccionaris corànics de Penrice i Dieterici exclouen el mot; i d'una observació del filòleg iraqí Ibn Duraid (S. x) sembla entendre's que negava que fos pròpiament àrab (veg. Lane 461b, lín. 30). — ³ «Oggi le navi che sono dotate di *gumene* le usano per ormeggio poppiere e talvolta per rimorchio» en el dit *Diz. di Mar*.

GUMIA, 'daga dels moros', de l'àr. marroquí *kum-miya* id., probablement derivat de *kumm* 'màniga', perquè es portava amagada dintre la màniga. □ 1.ª ³⁵ *doc.*: *doc. mall.* de 1487 (*DAG.*).

No es pot dir que sigui verament usual en to popular, però almenys n'hi ha coneixement en terra valenciana fins en ambients rurals: una guarda de recc del Ràfol d'Almúnia m'explicava que la *gumia* és «una espècie de punyal corbat com una corbella, que porten els moros» (1962). Per a l'ètimon àrab vegeu *DCEC*.

DERIV.: *Gumiada*.

GURA, 'guàrdia municipal', terme murriesc, i la seva deformació posterior *guri*, són mots que ja consten amb el significat de 'la justícia, la policia' en la germania castellana del S. xvi, on degueren ser probablement abreujament argòtic de *gurapas* que en el mateix llenguatge designava les galeres a què condemnaven els delinqüents: mot provinent de l'àrab *gurâb* 'nau', 'galera'. □ 1.ª *doc.*: c. 1870, Pons Mass.; 1888, Lab.; Fontserè, add. marg. al *DOrt*.

En la meua infància, en els barris vells de Barcelona, els xicots deien «els *guris*»; i se sentia a molts que creien que era una abreviació de (*guàrdia de se-guri(tat)*): almenys com a factor causant de la *i* això no s'ha de recusar. Però com que a València diuen *guiri*, potser fou més aviat la influència d'aquest la que

introduí la *-i* de *guri*; ara bé aquest sembla ser provinent de *guiri*, nom que els carlins donaven als soldats lliberals, per abreujament del basc *girstino* (de *cris-tino*, partidari de la Reina Cristina), *DCEC* II, 839. Per a *gura*, veg. l'extens article del *DCEC*.

Gurbes, extret regressivament de CORBELL *Gur-beu*, *gurbeus* i *gurrumbeu*, *garrumbeu*, deformacions extretes de CORB (CURVUS), si bé en la terminació deu haver influït el prov. *courbeu* = (CORVUS) *Gúrbia*, V. *gúbia* *Gurfar*, V. *grufar* (FURGAR) *Gurga*: una tal «metàtesi» no és possible en fonètica romànica més que en síl·laba pretònica: probablement el mot va amb CORC sense descartar alguna influència d'ERUGA (però un cuc de l'espiga no és de cap manera una eruga, és clar) *Gurguta* no té res de mot català: és sard (manllevat pels algueresos, CUCURBITA) *Guri*, V. *gura* + *Gurigau*, V. *garrigau*

²⁰ *Gurmellera*: és raonable l'explicació d'*AlcM* com a encreuament de *barballera* amb *gorja*, si bé no gosaria donar-la com a segura, cf. cat. *VORM* i el port. ant. *gosmas* 'inflamació de la gargamella dels poltros' (*DCEC*, GORMAR II, 751b2), amb els seus equivalents cast. ant. *güérmezes* i cat. ant. *górmiz* (II, 757b31, i 50). En Bosch de la Tr. no és cosa patològica sinó terme de tractants de bestiar: «Lo mercader los palpa, los hi mira les dents. — Són vells y magres. — Voleu callar!... palpeu-me aquets palpissos: y aquest ronyonal? Mirau quina *gurmellera!*» (*Rec. d'un exc.*, p. 49).

DERIV.: *Gurmell* (NOLLER), que segons l'explicació donada hauria de ser derivació retrògrada; *gurmellut*.

Gurrama, V. *gurrumino* *Gurriola*, V. *juliola* + *Gurrita*, V. *borrita* (BORRA) *Gurronejar*, V. *par-rupar* *Gurrumbeu*, V. *gurbeu* *Gurrupaca*, err. tip. per *-aca*, V. *borradura*

GURRUMINO, pres del castellà (*DCEC*, GURRUMINO). Especialment usat en el P. Val.: «Els dihuen *gorrominos*, puix tenen la fama de molt estalviadors», «si els padrins no tiren confits, de 'pollosos', *gorrominos*, 'ronyosos' y 'cagons' no 'ls deixen», MGadea (*T. del Xè* I, 63, 374). I molt usat allà com a malnom privat o ètnic: a la gent d'Algímia els diuen *gorromins* (Alfara de la Baronia, 1962); una de les clotades més grosses del terme del Pinós de Mondver és el *Barranc del Tio Gorromino* (1963). Belv. registrà *gurrumi* «marit massa condescendent: uxoriu» i Lab. 1839 hi afegí «*gurrumina*: contemplació». D'una variant *gurramina* es degué extraure regressiu *gurrama* que Ruyra posa a la boca d'un pescador blanec per a 'peixets insignificants' (si bé pogué contribuir-hi influència del cast. *derrama*, gall. *derrama* «monda de los árboles»; *DCEC* II, 128a36 i 56).

GUSARAPA, 'animaló bosquetà i feréstec', d'on 'persona massa tímida', del mateix origen que el cast. *gusarapa*, -apo 'bestiola menuda que es fa en els líquids impurs', i que el basc dial. *usalapa* id., d'etimo-